

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XIZMAT SOHALARINING AHAMIYATI

Mamayev Bahodirjon Nosir o'g'li

Andijon Davlat Texnika Instituti

Iqtisodiyot kafedrası dotsenti i.f.n.

Jafarov Shavkatbek Farxodbek o'g'li

Andijon Davlat Texnika Instituti

Muhandislik iqtisodiyoti va boshqaruv

fakulteti Iqtisodiyot yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada xizmat sohalarining zamonaviy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi strategik ahamiyati kompleks yondashuv asosida tahlil qilingan. Maqolada xizmat ko'rsatish sektorining yalpi ichki mahsulot (YaIM)dagi ulushi, bandlikni ta'minlash, innovatsiyalarni rag'batlantirish va investitsiyalarni jalb qilishdagi roli O'zbekiston va xorijiy davlatlar misolida statistik ma'lumotlar va tendensiyalar asosida ko'rsatib berilgan. Shuningdek, so'nggi yillarda xizmat ko'rsatish sektorini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan davlat siyosati va uning iqtisodiy o'sishga ta'siri ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: xizmat sohalari, iqtisodiy rivojlanish, YaIM, bandlik, innovatsiya, investitsiya, raqamli iqtisodiyot.

Аннотация: В данной научной статье комплексно анализируется стратегическое значение сферы услуг в развитии современной экономики. В статье на основе статистических данных и тенденций показана роль сектора услуг в валовом внутреннем продукте (ВВП), его вклад в обеспечение занятости, стимулирование инноваций и привлечение инвестиций на примере Узбекистана и зарубежных стран. Также научно обоснована государственная политика, реализуемая в последние годы по развитию сферы услуг, и ее влияние на экономический рост.

Ключевые слова: сфера услуг, экономическое развитие, ВВП, занятость, инновации, инвестиции, цифровая экономика.

Abstract: This scientific article comprehensively analyzes the strategic importance of the **service sector** in modern economic development. Based on statistical data and trends, the article demonstrates the role of the service sector in Gross Domestic Product (GDP), its contribution to employment generation, innovation promotion, and investment attraction, using examples from Uzbekistan and foreign countries. Furthermore, the state policy implemented in recent years for the development of the service sector and its impact on economic growth are scientifically substantiated.

Keywords: service sector, economic development, GDP, employment, innovation, investment, digital economy.

Kirish

Zamonaviy iqtisodiyotda xizmat sohalari iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biriga aylanib bormoqda. Global miqyosda xizmat ko'rsatish sektori yalpi ichki mahsulot (YaIM)ning katta qismini tashkil etib, aholi bandligini ta'minlashda ham muhim rol o'ynamoqda. Bu tendensiya O'zbekiston uchun ham dolzarb bo'lib, mamlakatimizda iqtisodiy islohotlarning yangi bosqichida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat qaratilmoqda. Xizmatlar nafaqat iste'molchilarga yo'naltirilgan, balki ishlab chiqarishning barcha tarmoqlariga innovatsion yechimlar va yuqori texnologiyali xizmatlar taqdim etuvchi muhim infratuzilma hisoblanadi. Ushbu maqolada xizmat sohasining iqtisodiyotni rivojlantirishdagi ahamiyati chuqur tahlil qilinadi, O'zbekiston va xorijiy tajribalar o'rganiladi hamda sohani yanada rivojlantirish bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

ASOSIY QISM

Xizmat sohasining iqtisodiy rivojlanishdagi roli

Xizmat ko'rsatish sektori iqtisodiyotning turli jabhalarida muhim ahamiyatga ega bo'lib, uning roli quyidagi jihatlarida namoyon bo'ladi:

- 1. YaIMdagi ulush:** Rivojlangan mamlakatlarda xizmat ko'rsatish sektori YaIMning 70-80% ini tashkil etadi. Masalan, AQShda xizmatlar YaIMning qariyb 77% ini, Buyuk Britaniyada esa 80% dan ortig'ini tashkil etadi. O'zbekistonda ham ushbu ko'rsatkich barqaror o'sib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yil yanvar-aprel oylarida xizmatlar sohasi o'sish sur'ati 113.1% ni tashkil etgan bo'lib, YaIMdagi ulushi tobora ortib bormoqda¹. Bu dinamika mamlakat iqtisodiyotining tarkibiy o'zgarishlari va bozor iqtisodiyoti tamoyillariga moslashuvidan dalolat beradi¹.
- 2. Bandlikni ta'minlash:** Xizmat sohasi mehnat resurslarining katta qismini band etadi. Yangi ish o'rinlarini yaratishda xizmatlar sektori ishlab chiqarish sohasidan ko'ra yuqori salohiyatga ega. Global miqyosda band aholining yarmidan ko'pi aynan xizmat sohasida faoliyat yuritadi. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda xizmat ko'rsatish sohasi bandlikni ta'minlashning asosiy manbalaridan biriga aylangan, ayniqsa kichik biznes va xususiy tadbirkorlik doirasida ko'plab ish o'rinlari yaratilmoqda.
- 3. Innovatsiyalarni rag'batlantirish:** Xizmatlar sohasi innovatsiyalarning tezkor tarqalishiga va joriy etilishiga yordam beradi. IT-xizmatlar, moliyaviy

¹ O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha YaIM o'sish sur'atlari.
<https://stat.uz/uz/>

texnologiyalar (FinTech), logistika, sogʻliqni saqlash va taʼlim sohalarida innovatsion yechimlar nafaqat xizmatlarning oʻzini, balki boshqa iqtisodiyot tarmoqlarini ham modernizatsiya qilishga xizmat qiladi. Raqamli transformatsiya xizmatlar sohasida yangi biznes modellarini yaratib, iqtisodiy samaradorlikni oshirmoqda.

4. **Investitsiyalar va qoʻshimcha qiymat yaratish:** Xizmat sohasi yuqori qoʻshimcha qiymat yaratish salohiyatiga ega. Ayniqsa, yuqori texnologiyali va intellektual xizmatlar (konsalting, dasturiy taʼminot, injiniring) iqtisodiyotga katta foyda keltiradi. Ushbu sohalarga yoʻnaltirilgan investitsiyalar iqtisodiy oʻsishni barqarorlashtiradi.

Oʻzbekistonda xizmat sohalarini rivojlantirish siyosati va erishilayotgan natijalar

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida xizmat koʻrsatish sohasini rivojlantirishga ustuvor vazifa sifatida qaralmoqda. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 11-maydagi "Xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida"gi PQ-5113-sonli Qarori² bu boradagi islohotlarning huquqiy asosini yaratdi. Ushbu qaror va keyingi meʼyoriy hujjatlar doirasida quyidagi yoʻnalishlarda ishlar olib borilmoqda:

- **Raqamli xizmatlarni rivojlantirish:** Elektron hukumat, elektron tijorat, mobil ilovalar va boshqa raqamli platformalar orqali aholiga va tadbirkorlarga koʻrsatiladigan xizmatlar sifati oshirilmoqda. Bu xizmatlarning shaffofligini, tezkorligini va qulayligini taʼminlamoqda.
- **Turizmni rivojlantirish:** Turizm sohasi Oʻzbekistonning xizmatlar eksportidagi asosiy yoʻnalishlardan biri hisoblanadi. Madaniy turizm, ziyorat turizmi va ekoturizmni rivojlantirishga qaratilgan keng koʻlamli dasturlar amalga oshirilmoqda. Natijada, 2023-yilda Oʻzbekistonga tashrif buyurgan xorijiy fuqarolar soni 6,6 million kishidan oshgan³.
- **Moliyaviy va konsalting xizmatlari:** Bank, sugʻurta, lizing va konsalting xizmatlari bozorini rivojlantirishga eʼtibor qaratilmoqda. Xorijiy kapital ishtirokidagi banklar va moliyaviy institutlarning kirib kelishi raqobatni kuchaytirib, xizmatlar sifatini oshirmoqda.
- **Taʼlim va sogʻliqni saqlash xizmatlari:** Ushbu ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish maqsadida davlat-xususiy sheriklik (DXSH) mexanizmlari joriy etilmoqda. Xususiy taʼlim va tibbiyot muassasalariga keng imkoniyatlar yaratilmoqda.

²Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. (2021). Xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida. PQ-5113-son. <https://lex.uz/docs/5424564>

³ Oʻzbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). Turizm statistikasi. <https://stat.uz/uz/> (Kirish sanasi: 2025-yil 28-may).

XULOSA

Xorijiy tajriba va O'zbekiston uchun xulosalar

Rivojlangan davlatlarning tajribasi xizmat sohasini rivojlantirishning strategik ahamiyatini yaqqol ko'rsatadi:

- **Singapur tajribasi:** Singapur, tabiiy resurslarga ega bo'lmagan kichik davlat bo'lishiga qaramay, moliyaviy xizmatlar, logistika, IT va turizm kabi xizmatlar sohasini rivojlantirish orqali yuqori iqtisodiy o'sishga erishgan. Bu davlatda yuqori texnologiyali xizmatlar eksporti va kadrlar salohiyatiga katta e'tibor berilgan⁴.
- **Hindiston tajribasi:** Hindistonning IT-xizmatlari va dasturiy ta'minot eksporti sohasidagi muvaffaqiyatlari global miqyosda tan olingan. Ushbu mamlakatda yuqori malakali IT mutaxassislarini tayyorlashga va xorijiy kompaniyalar uchun autsorsing xizmatlarini ko'rsatishga katta e'tibor berilgan⁵.

Bu tajribalar O'zbekiston uchun qimmatli saboqlarni beradi:

1. **Kadrlar salohiyatini oshirish:** Xizmat sohalarida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashga sarmoya kiritish zarur. Ayniqsa, IT, moliyaviy texnologiyalar, marketing va turizm kabi yo'nalishlarda zamonaviy talablarga javob beradigan kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish lozim.
2. **Innovatsiyalar va raqamli transformatsiya:** Xizmat ko'rsatish jarayonlariga innovatsion texnologiyalarni (AI, blokcheyn, katta ma'lumotlar) keng joriy etish, raqamli xizmatlar ko'lamini kengaytirish iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.
3. **Investitsiyaviy muhitni yanada yaxshilash:** Xizmatlar sohasiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay sharoitlarni yaratish va ularni himoya qilish mexanizmlarini kuchaytirish.

Xizmat sohaları zamonaviy iqtisodiyotning lokomotivi hisoblanib, YaIM o'sishi, bandlikni ta'minlash, innovatsiyalarni rag'batlantirish va investitsiyalarni jalb qilishda strategik ahamiyatga ega. O'zbekistonda ham ushbu soha jadal rivojlanib, iqtisodiyotning muhim sektoriga aylanmoqda. Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan islohotlar xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish uchun mustahkam poydevor yaratdi. Xorijiy tajribalardan o'rganish, kadrlar salohiyatini oshirish, innovatsiyalarni joriy etish va investitsiyaviy muhitni yanada yaxshilash orqali O'zbekistonning xizmat ko'rsatish sektori yanada yuqori cho'qqilarga erishib, mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga munosib hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

⁴ World Bank Group. (N.d.). Singapore Development Data. <https://data.worldbank.org/country/singapore>

⁵ NASSCOM. (N.d.). Indian IT-BPM Industry Report. <https://nasscom.in/>

1. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). *Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha YaIM o‘sish sur‘atlari*. <https://stat.uz/uz/>
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. (2021). *Xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida*. PQ-5113-son. <https://lex.uz/docs/5424564>
3. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). *Turizm statistikasi*. <https://stat.uz/uz/>
4. World Bank Group. (N.d.). *Singapore Development Data*. <https://data.worldbank.org/country/singapore>
5. NASSCOM. (N.d.). *Indian IT-BPM Industry Report*. <https://nasscom.in/>